

Камянець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Історичний факультет
кафедра архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Українська
Викладачі	Адамовський Володимир Іванович
Профайл викладачів	http://kaf-archives.kpnu.edu.ua
E-mail:	volodymyr.adamovskyi@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=6037
Консультації	Консультації проводяться щосереди кожної неділі о 14.30 год.

2. Анотація до курсу

Процес інформатизації на межі 80-90-х рр. ХХ ст. торкнувся практично всіх галузей знання в тому числі й історичної та правознавчих наук. Нові можливості в останні роки з'явилися і в традиційній сфері застосування комп'ютерних технологій в історичній науці та юриспруденції – математико-статистичній обробці даних джерел.

Вдосконалення програмного забезпечення “стандартних” систем управління базами даних і особливо розробка спеціального програмного забезпечення, враховуючого особливості історичних джерел, привели до значної активізації

діяльності цілого ряду наукових центрів по створенню великих баз даних, які містять свідоцтва із масових історичних джерел.

До питань, що є предметом дослідження правової інформатики відносяться насамперед використання інформаційних технологій в юридичній діяльності; основні недоліки державної політики у сфері інформатизації та способи їх подолання; теоретико-правові основи становлення і розвитку інформаційного суспільства; право людини на приватність та забезпечення прав і свобод людини і громадянина в інформаційній сфері; теоретико-методологічні засади правового регулювання інформаційної діяльності, розвитку інформаційного права та інформаційного законодавства України; боротьба зі злочинністю за допомогою методів правової інформатики; правові засади захисту персональних даних в умовах формування єдиного інформаційного простору.

3. Мета та цілі курсу

Основна мета курсу “Історична та правова інформатика” полягає у вивченні можливостей застосування інформаційних методів в історичних та правових дослідженнях.

Навчальний курс **“Історична та правова інформатика”** присвячено проблемам ефективності використання інформаційних технологій в професійній діяльності історика та правознавця. Основна увага в курсі приділяється вивченню теоретичних і технологічних особливостей комп’ютеризованої оброблення даних.

В курсі розглядається становлення і розвиток історичної та правової інформатики, як міждисциплінарного напрямку, заснованого на використанні методів і технологій (математико-статистичних, інформаційних тощо). Значна частина курсу присвячена вивченню методів дослідницької роботи з електронним текстом, базами даних, статистикою, зображеннями з допомогою відповідного програмного забезпечення.

4. Формат курсу

Стандартний курс (очний, заочний).

5. Результати навчання

Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні знати:

- про особливості процесу інформатизації історичних досліджень;
- про основні етапи комп’ютеризованого історичного дослідження;
- про різноманітні типи і моделі даних, можливостях представлення інформації історичних джерел в машиночитаному вигляді;
- про особливості текстової інформації і кількісних методах її аналізу;

- про можливості і основні напрямлення використання технології баз даних в історичних дослідженнях;
- про оброблення даних історичних джерел методами математичної статистики;
- про особливості оброблення графічної інформації;
- про комплекс спеціалізованого і стандартного програмного забезпечення, яке використовується в роботі історика;
- обробляти дані з використанням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій;
- показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне та самокритичне мислення;
- засвоювати нову фахову інформацію, оцінювати й представляти власний досвід, аналізувати й застосовувати досвід колег;
- використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

вміти:

- розв'язання дослідницьких завдань на основі інформаційних методів;
- кількісної обробки даних історичних джерел різних видів;
- використання певного спеціалізованого і стандартного програмного забезпечення в професійних цілях;
- знаходити і застосовувати нормативно-правові акти у сфері інформаційного законодавства, зокрема ті, що стосуються захисту персональних даних;
- використовувати інформаційні технології під час навчання;
- користуватися інформаційно-аналітичною системою «Законодавство»;
- використовувати єдиний державний реєстр судових рішень.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	заочна форма навчання 1 курс	
Освітня програма, спеціальність	Середня освіта (історія та правознавство), 014 Середня освіта (історія)	
Рік навчання/ рік викладання	перший /2020-2021	
Семестр вивчення	Перший/другий	
нормативна/вибіркова	нормативна	

Кількість кредитів ЄКТС	4 кредити ЄКТС	
Загальний обсяг годин	120 год.	
Кількість годин навчальних занять	14 год.	

Лекційні заняття	6 год.	
Практичні заняття	8 год.	
Семінарські заняття	0 год.	
Лабораторні заняття	0 год.	
Самостійна та індивідуальна робота	106 год.	
Форма підсумкового контролю	залік	

6. Пререквізити курсу

Перелік попередньо прослуханих курсів (тобто які базові знання потрібні для успішного опанування компетентностями): «Правознавство», «Історія України», «Інформатика».

7. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальноновживаних програм і операційних систем.

8. Політики курсу

Письмові роботи. Очікується, що студенти виконають один вид письмової роботи - реферат.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак

академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Література.

Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

11. Система оцінювання та вимоги

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за рейтинговою системою зі 100-бальною шкалою та шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F) та національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно; зараховано, незараховано).

Зі 100 балів, студент впродовж семестру може набрати максимально 100 балів, з яких:

20 – поточне оцінювання

50 – виконання студентами модульної контрольної роботи

30 – виконання студентами самостійної роботи.

Кінцева оцінка успішності студента формується шляхом додавання балів, що студент отримав за участь в роботі впродовж семестру та балів, який студент отримав на екзамені. Кінцева оцінка набуває вигляду як за національною шкалою, так за 100-бальною шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Студент вважається допущеним до підсумкового контролю при умові: обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх практичних занять, виконання самостійної роботи, що передбачена навчальним планом дисципліни.

Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок студентів з навчальної дисципліни. Розподіл балів, які отримують студенти:

1-3 бали (початковий рівень). Студент володіє матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними. Слабко усвідомлюється мета навчально-пізнавальної діяльності, даються відповіді лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні».

4-6 балів (середній рівень). Студент володіє початковими знаннями з антропології, знає близько половини навчального матеріалу, здатний його відтворити. Проте слабо орієнтується в поняттях, визначеннях, а самостійне опрацювання навчального матеріалу з історії первісного суспільства викликає певні труднощі.

7-9 балів (достатній рівень). Студент вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить логічні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Подається чітке тлумачення понять, категорій з історії первісного суспільства, а самостійне опрацювання матеріалу не викликає труднощів. Виконуються прості творчі завдання з історії первісного суспільства.

10-12 балів (високий рівень). Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності з історії первісного суспільства. Використовується широкий арсенал засобів для доведення своєї думки. Логічно і творчо викладається матеріал з історії первісного суспільства в усній та письмовій формі.

12. Рекомендована література

Історична інформатика

Базова

1. Информационные технологии для историков: Учебное пособие / Отв. ред. Л.И. Бородкин. – М.: МГУ, 2008. – 236 с. – Доступно з: <http://www.hist.msu.ru/Labs/HisLab/BOOKS/inf2006.htm>.
2. Куліков В. О. Пошук історичної інформації в інтернеті: Посібник для студентів історичних факультетів. – Харків: Вид-во ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. – 90 с.
3. Куліков В.О. Нові інформаційні технології в історичних дослідженнях / В.О. Куліков // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Сер.: Історія. – 2007. – № 762. – С. 217 – 228. – Доступно з: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Istor/762/Kulikov_V_O.pdf
4. Историческая информатика. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kleio.asu.ru/index.html>

Допоміжна

1. Балыкина Е.Н. Электронные игровые средства обучения в самостоятельной работе студентов исторических специальностей / [Е.Н. Балыкина, А.А. Приборович, Е.А. Човжик] // Методичний вісник історичного факультету

- № 8. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – С. 5 – 23.
2. Бутенко В.И. Инновационная проектная технология обучения как результат объединения «метода проектов» и электронной связи (из опыта исторического факультета ХНУ им. В. Н. Каразина) / В.И. Бутенко // Методичний вісник історичного факультету № 8. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010. – С. 23 – 31.
  3. Кириллов А.В. Компьютерное тестирование – важнейший элемент управления самостоятельной работой студентов / А.В. Кириллов // Методичний вісник історичного факультету № 8. – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010. – С. 36 – 45.
  4. Корниенко С.И., Гагарина Д.А. Использование источник-ориентированных информационных систем в историческом образовании / С.И. Корниенко, Д.А. Гагарина // Методичний вісник історичного факультету № 8. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – С. 45 – 55.
  5. Полевой Н.А. Опыт информатизации текущего контроля знаний в масштабе ВУЗа / Н.А. Полевой // Методичний вісник історичного факультету № 8. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – С. 73 – 76.
  6. Филиппов К.В. Использование мультимедийных средств в учебном процессе / К.В. Филиппов // Методичний вісник історичного факультету № 8. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. – С. 102 – 107.

Правова інформатика

Базова

Нормативно-правові акти

1. Про внесення змін до Закону України «Про інформацію»: Закон України від 13.01.2011р. №2938-VI // Офіційний вісник України. – 2011. – №10.
2. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.03 р. № 964-IV // Відомості. Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.
3. Про Доктрину інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 08.07.09 р. № 514/2009 // Офіційний вісник Президента України. – 2009. – № 20. – С. 18. – Ст. 677.
4. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки : Закон України від 09.01.07 р. № 537-V // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.
5. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.10 р. № 2297-VI : за станом на 16.01.12 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – С. 1188. – Ст. 481.

6. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.03 р. № 851-IV : за станом на 16.01.12 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 275.
7. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 4 лютого 1998 р. № 75/98-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 27-28, ст.182.
8. Про затвердження Програми інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2012-2017 роки : Постанова Верховної Ради України від 05.07.2012 // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 37, ст.492.
9. Положення про Інтегровану інформаційно-пошукову систему органів внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 12.10.2009 № 436 // Офіційний вісник України від 11.01.2010 № 101, стор. 409.

Підручники та монографії:

10. Правова інформатика. / М.Швець, В. Брижко, Л.Задорожня, Ю.Клімашевська, В.Фурашев, В.Хахановський, В.Цимбалюк та ін. – У 2-х т. – К.: Парлам. вид-во, 2005. – Т. 1. – 416 с.
11. Цимбалюк В. С. Інформаційне право (основи теорії і практики). — К.: «Освіта України», 2010. – 388 с.
12. Інформаційне право та правова інформатика у сфері захисту персональних даних / В.Брижко, М.Гуцалюк, В.Цимбалюк, М.Швець; За ред.д.е.н., професора, члена-кореспондента Академії правових наук України М.Швеця. – К.: НДЦПІ АПрН України, 2005. – 451 с.
13. Чубукова С.Г., Элькин В.Д. Основы правовой информатики (юридические и математические вопросы информатики): Учебное пособие / Под ред. проф. М.М. Рассолова. – М.: Юридическая фирма «КОНТРАКТ», 2004. – 252 с.
14. Швець М. та ін. Системна інформатизація правоохоронної діяльності / М. Швець С. Антоненко, В. Буржинський, Б. Раціборинський, М. Целуйко, В. Хахановський; за ред. В. Дурдинця, В. Євдокимова, М. Швеця. – [Кн. 1]. – К.: НДЦПІ АПрН України, 2006. – 287 с.
15. The Schengen acquis - Agreement between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders // Official Journal L 239 , 22/09/2000 P. 0013 – 0018.

Додаткова:

16. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.94 р. № 3855-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 16. – С. 422. – Ст. 93.

17. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.11 р. № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – С. 1491. – Ст. 314.
18. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05.07.94 р. №80/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 31. Ст. 286.
19. Про телекомунікації : Закон України від 18.11.03 р. № 1280-IV : за станом на 16.01.12 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.
20. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 04.02.98 р. № 74/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27 – 28. – Ст.181.
21. Про Національну систему конфіденційного зв'язку : Закон України від 10.01.02 р. № 2919-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 15. – Ст. 103.
22. Інформаційні операції та безпека суспільства: загрози, протидія, моделювання : монографія / В.П. Горбулін, О.Г. Додонов , Д.В. Ланде. – К.: Інтертехнологія, 2009. –164 с.
23. Комп'ютерний тероризм: суперхакери, кібер-терористи, кібер- криміналісти: Монографія / Біленчук П.Д., Гуцалюк М.В., Кравчук О.В., Козир М.В. / За заг. ред. П.Д. Біленчука. - К.: Наука і життя, 2008.
24. Безпека глобальних інформаційних систем та мереж : консп. лекцій /Зубок В.Ю., Корнейко О.В., Ланде Д.В., Мохор В.В. / Під заг. ред. О.В. Корнейка. -К.: Вид-во ІСЗЗІ НТУУ «КПІ», 2010. -162 с.
25. Інформаційне насильство та безпека: світоглядно-правові аспекти: Монографія / Дзьобань О.П., Пилипчук В.Г. / За заг. ред. проф. В.Г. Пилипчука. – Харків: Майдан, 2011. – 244 с.
26. Інформаційна безпека людини як споживача телекомунікаційних послуг: Монографія / Арістова І.В., Сулацький Д.В. – К. : Право України, 2012. – 182 с.
27. Правові проблеми протидії новітнім викликам, загрозам і правопорушенням в інформаційній сфері / Савінова Н.А., Стрельбицький М.П. // Правова доктрина України. – 2 том: Публічно-правова доктрина України. – Харків: «Право», 2013. – С. 832 – 861.
28. Проблеми захисту національних інтересів України у сфері державної безпеки в умовах геополітичних трансформацій ХХІ сторіччя : монографія / О.П. Дзьобань, В.Я. Настюк, В.В. Белєвцева. – Х.: Право. – 2013. – 296 с.
29. Правові особливості використання документів, переданих за допомогою електронних комунікацій / Баранов

О.А. // Правова інформатика. – 2013. – № 1(37). – С. 3-10.

30. Інформаційно-правове регулювання документованої інформації / Коваленко Л.П. // Інформація і право. – 2013. – № 1(7). – С. 58-63.

15. Інформаційні ресурси

31. Безкоштовні електронні підручники онлайн «Гуманітарні науки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chitalka.html>.
32. Науково-дослідний інститут інформатики і права [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ippi.org.ua/ipage/45>.
33. Юдкова К.В. Правова інформатика: міжнародний досвід як підгрунття інтеграційних процесів [Електронний ресурс] /К. В. Юдкова // Правова інформатика. – 2014. – №4(44). – С.34-39. – Режим доступу: <http://ippi.org.ua/sites/default/files/14ukvpip.pdf>

⋮